

Téma:

Zmapování vývoje pečetí pražských biskupů ve 2. pol. 13. století. Část I.: originály.

Cíl:

Osvojení zpracování souboru pečetí dané osoby či prostředí, tvorba podrobného seznamu pečetí, tvorba katalogu pečetí.

Úkoly:

Vaším úkolem bude zpracovat pečeti pražských biskupů druhé poloviny 13. a poč. 14. století a tím zmapovat i jejich podobu a vývoj ve sledovaném období (podobně, jak již znáte z práce Rostislava Nového, jež vám sice může sloužit jako inspirace, avšak upozorňuji, že ne všechny údaje, které R. Nový uvádí, jsou správné). Ve studijních materiálech jsou k dispozici fotografie relevantních písemností pražských biskupů i s připojenými pečetěmi¹, na jejichž základě bude možné jejich vývoj a podobu podrobně zmapovat a popsat.² Cílem tedy bude zjistit, jak vypadaly pečeti jednotlivých pražských biskupů ve druhé polovině 13. století.

Hlavní otázky, které byste měli při zpracování pečetí mít na zřeteli:

- 1) Jak vypadají a jak se proměňují biskupské pečeti ve sledované době? Co je náplní pečetního pole? Jak znějí legendy?
- 2) Kolik typů pečetních typářů velkých a kolik sekretních jednotliví biskupové v průběhu svých episkopátů používali? Pokud mají biskupové více typářů, kdy k jejich výměně dochází?
- 3) Jakým způsobem jsou jednotlivé pečeti připojeny k dokumentům?

Navrhovaný postup:

1) Sestavte chronologickou osu písemností (tj. musíte zjistit datum vydání jednotlivých dokumentů, které nejsou v chronologickém pořádku, nýbrž jsou řazeny podle archivních fondů, jejichž zkratky naleznete na konci dokumentu), abyste věděli, v jakém sledu byly pečeti používány; současně **určete vydavatele**, tj. jednotlivé pražské biskupy (zde kromě pečeti pochopitelně musíte použít i údaje z dokumentů, u kterých pečeti visí, tj. zejm. intitulaci a dataci, případně koroboraci).

2) Poté, co budete mít identifikovány pečetitele a listiny seřazeny chronologicky, zaměřte se na vyhodnocení jednotlivých typů biskupských pečetí. Jak již víte, někteří pražští biskupové používali více typů svých hlavních i sekretních pečetí; identifikujte tedy typy hlavních i sekretních pečetí vzájemným srovnáním jednotlivých exemplářů; v případě, kdy některý biskup používal více typů, určete, kdy je používal.

¹ Tam, kde není verso strana pečeti, nemám sám k dispozici fotografii; budete tedy muset pracovat s materiálem, který k dispozici máte.

² Exemplářů jako takových sice existuje více, jedná se však o tytéž typy, které jsou zahrnuty v úkolu. Pracujte tedy pouze s těmi listinami a pečetěmi, které zatím máte k dispozici.

3) Vytvořte soupis (tabulku) všech exemplářů pečeti, kde byste měli evidovat specifické prvky pro konkrétní pečeť na konkrétní listině, tj. způsob připojení pečeti k dokumentu (přivěšení, zavěšení, přitištění), typ, popř. barvy úvazů (perg. proužek, nitě + barva a materiál), barva vosku, o jaký typ pečeti daného vydavatele se jedná.

4) Vytvořte katalog pečeti, ve kterém budete rekonstruovat jednotlivé typy biskupských pečeti podobně, jak již znáte z práce Rostislava Nového; při tvorbě katalogu sledujte tedy pouze ty elementy, které jsou společné pro konkrétní typář. Při popisu tudíž nezhledňujte v bodu 3 uvedené údaje, jako barvu vosku či způsob připojení, nýbrž jen ty znaky, které jsou pro všechny pečeti společné:

- a) tvar;
- b) velikost (tu samozřejmě z fotografií nezjistíte, uvádím jen pro úplnost);
- c) ikonografie (zde podrobně popište, co se nachází v pečetním poli);
- d) legenda (přepište legendu, je na vás, jak si s tím zatím poradíte, v některých případech budete možná muset sáhnout k více exemplářům téže pečeti a legendu rekonstruovat na základě několika pečeti).

Existují sice určitá pravidla, resp. spíše zvyky, jakými se pečeti zpřístupňují, avšak zatím nechám na vás, jak si s vytvořením soupisu pečeti i tabulky poradíte sami.

5) Poznátky shrňte do přehledného závěru.

Zkratky:

AMVp = fond Maltézští rytíři – české velkopřevorství (NA Praha)

AZK = fond Archivy českých klášterů zrušených za Josefa II. (in: NA Praha)

KVs = fond Archiv kolegiální kapituly vyšehradské (in: NA Praha)

KWU = fond Kloster Waldsassen (in: StA Amberg)

NA = Národní archiv

PT = fond Premonstráti – klášter Teplá (in: SOA Plzeň)

RA = fond Augustiniáni eremité – generalát a konvent (in: NA Praha)

RBB = fond Benediktýni – klášter Břevnov (in: NA Praha)

RKr = fond Křížovníci s červenou hvězdou – generalát a konvent (in: NA Praha)

SOA = Státní oblastní archiv

StA = Staatsarchiv

VBCO = Vyšší Brod, Cisterciácké opatství

VSOV = fond Velkostatek Orlík nad Vltavou (in: SOA Třeboň)

VSSKH = fond Velkostatek Sedlec u Kutné Hory (in: SOA Třeboň)

